

1. Téma **1.3 Rozpočet domácnosti** 1.3.1 Příjmy a výdaje domácnosti

2. Vyučovací předmět, doporučená věková kategorie

Základy společenských věd, Osobní a rodinné finance

2. stupeň ZŠ, nižší stupeň víceletých gymnázií

3. Klíčová slova

Příjmy, výdaje, aktivní příjmy, pasivní příjmy, nepravidelné příjmy a výdaje, nezbytné, zbytné a investiční výdaje.

4. Cíle

- naučit se rozlišovat druhy příjmů a výdajů domácností.
- naučit se sestavovat rodinný rozpočet

5. Základní pojmy

Aktivní příjmy jsou příjmy, pro které musí lidé něco aktivně dělat (např. mzda) nebo jejich příjem je závislý na někom jiném (např. na státu).

Pasivní příjmy jsou příjmy, které rodině plynou z jejich investic, z jejich majetku (nájemné z pronajímaného bytu, úroky z termínovaného vkladu, dividendy ze zakoupených akcií).

V rozpočtu domácnosti bychom neměli počítat s **nahodilými příjmy**.

Nezbytné výdaje jsou výdaje potřebné k zajištění základního chodu domácnosti. Do nezbytných výdajů řadíme i splátky úvěrů.

Zbytné výdaje by rodina v případě nutnosti mohla omezit nebo se bez nich zcela obejít. Hranice mezi výdaji nezbytnými a zbytnými je individuální a nelze ji přesně stanovit. Záleží na zvyklostech a preferencích každé konkrétní rodiny.

Prostřednictvím **Investičních výdajů** rodina buduje své úspory, svůj investiční majetek (ze kterého pak pořizuje své cíle).

Nepravidelné výdaje jsou výdaje, které rodinný rozpočet nezatěžují pravidelně každý měsíc, ale v rodinném rozpočtu se s nimi musí počítat (dovolená, svátky apod.)

Nepravidelné výdaje je třeba zvažovat z dlouhodobějšího hlediska: zimní bundu kupujeme 1x ročně (nebo 1x za několik let), ale každý měsíc kupujeme nějaké oblečení. Nepravidelné výdaje zatěžují rozpočet jednorázově, ale téměř každý měsíc rodina má výdaje tohoto typu (dovolená na jaře (záloha) a v létě (doplatek + kapesné), na podzim kroužky dětí, koncem roku vánoce, poté zimní radovánky, kroužky dětí na 2. pololetí, velikonoce, jarní oblečení, letní pneumatiky na auto a mezi tím dárky na narozeniny a svátky atd.). Proto je třeba v rodinném rozpočtu vyčlenit část prostředků na tyto „nepravidelné“ výdaje.

Největším rizikem nepravidelných výdajů je, že je platíme pravidelně po celý rok.

6. Cvičení

Cvičení 1: Příjmy a výdaje

Utvořte 3 – 4 členné týmy a rozdejte jim kartičky. Úkolem je roztrdit kartičky

- na příjmy a výdaje
- podle jednotlivých druhů příjmů (Aktivní, Pasivní, Nahodilé)
- podle jednotlivých druhů výdajů (Nezbytné, Zbytné, Investiční, Nepravidelné)

Řešení:

Příjmy rodiny		Výdaje rodiny	
Aktivní:	Čistá mzda Příjem z podnikání Rodičovský příspěvek	Nezbytné:	Nájemné Jídlo Oblečení Provoz domácnosti Splátka půjčky Provoz auta
Pasivní:	Nájemné Úrok z termínovaného vkladu Dividenda z akcií	Zbytné:	Zábava Kouření (Provoz auta)
		Investiční:	Platba do stavebního spoření Penzijní připojištění
Nahodilé:	Dědictví od prarodičů Výhra v loterii	Nepravidelné:	Dovolená Vánoce

Poznámky:

- Kartička Nájemné je v sadě 2x. Jednou jako Pasivní příjem a podruhé jako Nezbytný výdaj. Zeptejte se studentů, jaký je rozdíl mezi oběma druhy Nájemného. *(Nájemné jako výdaj je nájemné, které rodina Hrubých platí majiteli nemovitosti, kterou si pronajímá. Nájemné jako pasivní příjem má majitel nemovitosti z jejího pronájmu rodině Hrubých).*
- Provoz auta může být výdajem zbytným i nezbytným. Záleží na tom, zda rodina auto potřebuje pro zajištění chodu své domácnosti (rodiče potřebují auto k podnikání nebo bydlí v místě, kde není veřejná doprava a musí se dopravovat do školy a do zaměstnání autem), nebo zda rodina auto využívá pro zvýšení svého komfortu (jde o 2. auto v rodině nebo jezdí autem, i když mohou využít veřejnou dopravu).
- Výdaje na kouření někteří studenti zařadí do výdajů nezbytných. Vyzvěte studenty, aby své tvrzení obhájili.

Cvičení 2: Rozpočet rodiny Hrubých

Sestavte rozpočet domácnosti Huga a Hermíny Hrubých z jejich měsíčního výpisu z účtu, doplněného o vysvětlivky paní Hrubé:

5.6. trvalý příkaz	-7.500	<i>splátka hypotéky</i>
7.6. výběr z bankomatu	-5.000	<i>na provoz domácnosti</i>
8.6. ALFABETA – květen	14.200	<i>mzda Hugo</i>
9.6. Truchlík, s.r.o.	13.800	<i>mzda Hermína</i>
10.6. SIPO	-8.500	
12.6. trvalý příkaz	-1.500	<i>penzijní fond Hugo</i>
13.6. trvalý příkaz	-6.000	<i>spoření na spořicí účet</i>
14.6. LEAS, a.s.	-5.400	<i>leasing auta</i>
18.6. transakce platební kartou	-2.300	<i>koupě bot</i>
19.6. transakce platební kartou	-500	<i>dárky na narozeniny</i>
20.6. transakce platební kartou	-1.200	<i>benzín</i>
25.6. nájemné na červenec	10.000	<i>od Nováků za pronájem</i>
30.6. poplatky za vedení účtu	-300	

Úkoly:

- Zjistěte, jaké jsou měsíční příjmy a výdaje manželů Hrubých.
řešení: příjmy celkem 38.000 Kč, výdaje 38.200 Kč
- Měli bychom do rozpočtu domácnosti počítat s jednorázovými výdaji (koupě bot a dárků na narozeniny)?
nechejte zástupce týmů diskutovat, nechejte hlasovat, kdo považuje rozpočet rodiny Hrubých za přebytkový, vyrovnaný a kdo za deficitní.
- Rozhodněte, zda je rozpočet přebytkový, vyrovnaný nebo deficitní. Své tvrzení zdůvodněte před ostatními týmy.
nechejte zástupce týmů diskutovat, nechejte hlasovat, kdo považuje rozpočet rodiny Hrubých za přebytkový, vyrovnaný a kdo za deficitní.
- Jde opravdu o vyrovnaný rozpočet, když má rodina výdaje o 200 Kč vyšší než příjmy? – *rozpočet lze považovat za vyrovnaný, protože deficit 200 Kč (tj. 0,5 %) je zanedbatelný, příští měsíc mohou být výdaje nižší (nekoupí si třeba boty za 2.300 Kč).*
- A co spoření 6.000 Kč měsíčně na spořicí účet? Jde o výdaj nebo ne?
rozpočet na první pohled vychází jako vyrovnaný, ale pokud zohledníme, že spoří 6.000 na spořicí účet, jde ve skutečnosti o rozpočet přebytkový.

7. Kontrolní otázky

- Do jakých skupin můžeme rozdělit výdaje domácností?
- Jaké druhy příjmů může domácnost mít? Charakterizujte je.
- Vysvětlíte rozdíl mezi deficitním, vyrovnaným a přebytkovým rozpočtem.
- Jak podle Vašeho názoru nejčastěji hospodaří české domácnosti? Je nejvíce domácností s deficitním, vyrovnaným nebo přebytkovým rozpočtem?
nejvíce rodin hospodaří rozumně, má mírně přebytkový rozpočet.
- Co dělat v případě, když má rodina deficitní rozpočet (sníží se příjmy – propouštěním ze zaměstnání, nemocí rodiče apod., nebo se zvýší výdaje – nenadálá oprava auta, vytopení sklepa, rozbitá střecha, vyšší výdaje před vánoci apod.)
Krátkodobé výpadky příjmů nebo krátkodobé zvýšení výdajů je možno řešit čerpáním likvidní rezervy domácnosti, přechodným snížením výdajů v dalších měsících, krátkodobou půjčkou nebo prodejem části majetku. Dlouhodobě je třeba snížit výdaje! Dlouhodobě nelze žít na vyšší noze než umožňují příjmy rodiny!!!

8. Pomůcky, zdroje a odkazy

- Klínský, P. a kol.: *Finanční gramotnost. Obsah a příklady z praxe škol*. Národní ústav odborného vzdělávání, Praha 2008. ISBN 978-80-87063-13-2, str. 8 – 10.
- kartičky pro cvičení 1 – Příjmy a výdaje
- zadání pro cvičení 2 – Rozpočet rodiny Hrubých

9. Poznámky

zpracoval: Ing. Karel Kořený